

**Міністерство культури та інформаційної політики України
Харківський національний університет мистецтв
імені І. П. Котляревського**

**Театральний факультет
Кафедра майстерності автора та режисури театру анімації**

**РОБОЧА ПРОГРАМА З НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ
(РОБОТА НАД РОЛЛЮ)**

Освітній ступінь	бакалавр
Галузь знань	02 Культура мистецтво
Спеціальність	025 Сценічне мистецтво
Освітня програма	Акторське мистецтво драматичного театру; Акторське мистецтво театру ляльок
Статус освітнього компонента	обов'язковий

Харків 2024

Розробник:

Світлана ДОВЛЕТОВА, старша
викладачка кафедри майстерності
актора та режисури театру анімації.

Програму обговорено та схвалено на засіданні кафедри майстерності актора та режисури театру анімації, протокол № 28 від 24 червня 2023 р.

Проведено експертизу програми навчальним відділом.

Програму розглянуто та схвалено на засіданні науково-методичної ради ХНУМ, протокол № 1 від «26» серпня 2024 р.

Гарант освітньої програми _____

Юлія ЩУКІНА

Пояснювальна записка

Робочу програму з дисципліни «Навчальна практика (робота над роллю)» складено відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів «Акторське мистецтво драматичного театру і кіно; Акторське мистецтво театру ляльок». Програма визначає обсяги знань, які повинні опанувати бакалаври відповідно до вимог освітньо-кваліфікаційної характеристики, алгоритму вивчення навчального матеріалу дисципліни «Навчальна практика (робота над роллю)», необхідне методичне забезпечення, складові та технологію оцінювання навчальних досягнень.

Метою вивчення дисципліни є закріплення та застосування знань, отриманих під час навчального процесу, підготовка висококваліфікованих фахівців у галузі сценічного мистецтва, що володіють знаннями з історії мистецтва, теорії та практики сценічного мистецтва, здатних генерувати оригінальні авторські ідеї у творах сценічного мистецтва.

Завдання дисципліни:

- формування у здобувачів вищої освіти навичок самостійного практичного підходу до оцінки мистецтва актора та його ролі в створенні сценічного образу;
- участь здобувачів вищої освіти у творчо-виробничому процесі підготовки вистави в учбовому або професійному театрі;
- ознайомлення з усіма складовими компонентами акторської праці на всіх етапах підготовки і випуску вистави;
- застосування та закріплення набутих у процесі навчання фахових знань та умінь, що сприяє формуванню навичок роботи у професійному колективі; • підготовка письмового звіту про практику; • захист практики.

Здобувачі вищої освіти мають **знати**:

- усі складові компоненти акторської праці на всіх етапах підготовки і випуску вистави, починаючи з першої читки п'єси до прем'єри; правила технічної безпеки;
- правила внутрішнього розпорядку організації;
- засоби індивідуальної підготовки до вистав, генеральних репетицій, прем'єри. Здобувачі повинні **уміти**:
- застосовувати і закріплювати набуті у процесі навчання фахові знання та уміння;
- аналізувати узагальнювати, оцінювати інформацію щодо перебігу і результатів репетиційного процесу;
- розвивати навички аналізу сильних і слабких сторін власної індивідуальної роботи над роллю;
- оформлювати отриману інформацію в науковому стилі із застосуванням професійної термінології та списком використаної літератури.

Керівник практики організовує проходження практики, здійснює постійний контроль за роботою практикантів, надає допомогу у виконанні завдань програми практики, консультує з творчо-виробничих питань, контролює ведення щоденників, підготовку необхідної для звіту документації, складає індивідуальні характеристики, які містять дані про якість виконання програм практики, ставлення студентів до праці, особисті здібності, тощо. Практика відбувається без відриву від навчального процесу.

Захист практики відбувається на засіданні кафедри.

Студент має:

- повідомити у звіті (письмово та усно) про виконану роботу;
- надати індивідуальний щоденник практики;
- надати відгук керівника практики на роботу практиканта (останній може бути написаний на всю групу практикантів або окремо на кожного з них);
- дати відповідь на запитання комісії.

Здобуті знання та уміння забезпечують формування таких **компетентностей**
ОПШ:

Інтегральна компетентність:

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі у сфері сценічного мистецтва із застосуванням теорій та методів мистецтвознавства, театральної педагогіки, психології творчості, культурології.

Загальні компетентності:

ЗК03. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК04. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК06. Здатність використовувати інформаційні і комунікаційні технології.

ЗК07. Здатність працювати в команді.

ЗК08. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності спеціальності (СК):

СК01. Здатність генерувати задум та здійснювати розробку нової художньої ідеї та її втілення у творі сценічного мистецтва.

СК02. Здатність до творчого сприйняття світу та його відтворення у художніх сценічних образах.

СК03. Здатність до ефективної діяльності у колективі в процесі створення сценічного твору, керівництва роботою і / або участі у складі творчої групи в процесі його підготовки. СК04. Здатність до професійного опанування змістових (інформаційного, виразно-образного) рівнів сценічного твору.

СК05. Здатність до публічної презентації результату своєї творчої (інтелектуальної) діяльності.

СК06. Здатність до оперування специфічною системою виражальних засобів (акторськовиконавськими, хореографічно-пластичними, музично-вокальними) при створенні сценічного твору.

СК07. Здатність до розуміння та оцінювання актуальних культурно-мистецьких процесів.

СК08. Здатність оперувати новітніми інформаційними й цифровими технологіями в процесі реалізації художньої ідеї, осмислення та популяризації творчого продукту.

СК09. Здатність співвідносити особисте розуміння художньої ідеї та твору із зовнішнім контекстом.

СК10. Здатність передавати знання про сценічне мистецтво та практичний досвід фахівцям і нефахівцям.

СК11. Здатність аналізувати твори літератури і мистецтва на основі критичного осмислення теорій, принципів, методів і понять сценічного мистецтва.

СК12. Здатність орієнтуватися в історії різних видів мистецтва, розуміти можливості використання їх виражальних засобів при створенні синтетичного за своєю природою твору сценічного мистецтва (творчого проєкту).

СК13. Здатність вільно орієнтуватися у напрямках, стилях, жанрах та видах сценічного мистецтва, творчій спадщині видатних майстрів.

СК14. Здатність враховувати етичні засади професійної діяльності.

СК15. Здатність враховувати економічні, організаційні та правові аспекти професійної діяльності.

Програмні результати навчання:

ПРН02. Мати концептуальні наукові та практичні знання у сфері сценічного мистецтва. ПРН03. Вільно спілкуватися з професійних питань державною та іноземною мовами усно і письмово.

ПРН05. Застосовувати сучасні цифрові технології та спеціалізоване програмне забезпечення до розв'язання відповідних задач професійної діяльності у сфері сценічного мистецтва.

ПРН06. Генерувати та концептуалізувати художню ідею та твір.

ПРН07. Обирати, аналізувати та інтерпретувати художній твір для показу (демонстрації).

ПРН08. Співвідносити мистецькі ідеї та твори із соціальним, культурним та історичним контекстом для глибшого їх розуміння.

ПРН10. Розуміти сценічне мистецтво як художній та соціокультурний феномен, знати специфічні відмінності художньої мови театру та перформативних мистецтв.

ПРН11. Організувати, планувати та провадити сценічну діяльність.

ПРН13. Самостійно ідентифікувати напрями та концепції сценічного мистецтва у контексті сучасного художнього життя.

ПРН15. Знати основні закони психології творчості.

ПРН16. Вміти передавати знання про сценічне мистецтво та практичний досвід фахівцям і нефахівцям.

ПРН17. Вміти обирати адекватні засоби презентації результатів власної професійної діяльності у сфері сценічного мистецтва.

ПРН 18. Проводити професійну діяльність у сфері сценічного мистецтва з урахуванням правових, економічних та етичних аспектів.

Форми та технології навчання.

У процесі вивчення дисципліни здобувачі вищої освіти відвідують аудиторні практичні заняття. Форма та технологія навчання передбачає перегляд вистав, пошукову роботу, практичну роботу.

Опис «Навчальної практики (робота над роллю)»

Курс - 3

Семестр – 5,6

Кількість кредитів ECTS - 6

Самостійна робота - 180

Форма підсумкового контролю

Залік – 5,6 семестр.

Програма «Навчальної практики (робота над роллю)»

(5 – 8 семестри)

Робота над роллю у курсовій роботі (5 семестр)

Тема 1. Збір та робота з матеріалами про автора. Ідейно-тематичний та дієвий аналіз твору.

Тема 2. Збір та робота з матеріалами про автора. Ідейно-тематичний та дієвий аналіз твору.

Тема 3. Підбір необхідної системи ляльки. Робота над створенням ляльки (ляльок).

Тема 4. Робота над роллю: Визначення акторського надзавдання, надзавдання та наскрізної дії персонажа; етюди на тему сьогодення мого героя.

Тема 5. Характер та характерність. Акторські етюди на визначення “центру” персонажа та його характерних особливостей.

Тема 6. Робота над текстом.

Тема 7. Пошуки пластичної виразності персонажа.

Тема 8. Репетиційний період.

Тема 9. Репетиція та запис курсової роботи.

Тема 10. Презентація курсової роботи.

Робота над роллю у дипломній виставі (6 семестр)

Тема 11. Збір та робота з матеріалами про автора та п'єсу (історичні, політичні, економічні, побутові особливості епохи часів написання п'єси).

Тема 12. Історія створення п'єси, коментарі автора, коментарі сучасників. Особливості епохи, яку відображено у п'єсі.

Тема 13. Переказ фабули п'єси. Визначення дієвого ряду.

Тема 14. Ідейно-тематичний розбір твору.

Тема 15. Дійовий аналіз твору.

Тема 16. Робота над роллю: Визначення акторського надзавдання, надзавдання та наскрізної дії персонажа; етюди на тему сьогодення мого героя.

Тема 17. Автор про персонаж. Цитати, коментарі – інших персонажів вистави, щодо мого персонажа. Акторські етюди.

Тема 18. Запропоновані обставини п'єси, які пов'язані з життям персонажа у сценічній дії.

Тема 19. Створення автобіографії персонажа. Характер та характерність. Акторські етюди на визначення “центру” персонажа та його характерних особливостей.

Тема 20. Пошуки мовної виразності. Робота над текстом.

Тема 21. Репетиція та запис сцен, в яких діє мій персонаж.

Тема 22. Оформлення звіту про проходження практики. Підготовка до презентації проєкту та захисту реферату.

Тема 23. Презентація проєкту. Захист реферату

Система оцінювання

Оцінювання здійснюється за 100-бальною рейтинговою шкалою ЄКТС та національною шкалою оцінювання.

Поточний контроль – (індивідуальне та фронтальне усне опитування, письмове опитування, есе, презентації, реферативні повідомлення, перегляди практичних аудиторних та творчих робіт, поточний тестовий контроль).

Підсумковий контроль – написання звіту практики та захист практики з урахуванням накопичених балів поточного контролю.

Кількість балів	Національна шкала	ECTS шкала
90-100	Відмінно	A
82-89	Добре	B
75-81	Добре	C
64-74	Задовільно	D
60-63	Задовільно	E
35-59	Незадовільно	FX
1-34	Незадовільно	F

Критерії оцінювання знань

90–100–А–відмінно - високий рівень володіння методами роботи над літературним твором; високий рівень володіння методом дійового аналізу. Високий рівень володіння усіма етапами роботи над роллю. Здобувач створив переконливий та індивідуально неповторний образ у курсовій виставі та провів захист ролі на високому рівні. Звіт про проходження практики, реферат і щоденник практики оформлені у відповідності до вимог і подані до захисту у визначений кафедрою термін; звіт містить елементи новизни, має практичне значення; відповідь студента на питання членів комісії вичерпна.

82–89–В–добре - хороший рівень володіння методами роботи над літературним твором; хороший рівень володіння методом дійового аналізу. Хороший рівень володіння усіма етапами роботи над роллю. Здобувач створив переконливий образ у курсовій виставі та провів захист ролі на хорошому рівні. Звіт про проходження практики, реферат і щоденник практики оформлені у відповідності до вимог і подані до захисту у визначений кафедрою термін; звіт містить елементи новизни, має практичне значення; відповідь студента на питання членів комісії переконлива.

74–81–С–добре - достатній рівень володіння методами роботи над літературним твором; достатній рівень володіння методом дійового аналізу. Достатній рівень володіння усіма етапами роботи над роллю. Здобувач створив цікавий образ у курсовій виставі та провів захист ролі на достатньому рівні. Звіт про проходження практики, реферат і щоденник практики оформлені у відповідності до вимог (хоча мають деякі недоліки) і подані до захисту у визначений кафедрою термін; звіт містить елементи новизни, має практичне значення; відповідь студента на питання членів комісії достатня.

64–73–D-задовільно - задовільний рівень володіння методами роботи над літературним твором; задовільний рівень володіння методом дійового аналізу. Задовільний рівень володіння усіма етапами роботи над роллю. Здобувач створив образ у курсовій виставі та провів захист ролі на задовільному рівні. звіт про проходження практики, реферат і щоденник практики оформлені з певними недоліками і подані до захисту з порушенням визначеного кафедрою терміну. Відповідь студента на питання членів комісії недостатня.

60–63–E–задовільно - здобувач допустив суттєві помилки при практичних завданнях виробничої практики, неспроможний дати пояснення; звітні документи оформлені з помилками; оцінка керівника з практики та характеристика свідчать про низький рівень володіння знаннями, уміннями та компетенціями.

35–59–FX–незадовільно (з можливістю повторного складання) - звіт подано керівникові на перевірку з порушенням термінів; оформлення звіту не відповідає вимогам; зміст звіту не розкрито.

0–34–F–незадовільно (з обов'язковим повторним вивченням дисципліни) - відсутні звітні документи: звіт, щоденник з практики та характеристика.

Розподіл балів (за максимальними значеннями) та послідовність їх накопичення за результатами самостійної роботи

<i>Кількість балів за видами завдань по семестрах</i>	
5-й семестр. (Робота над роллю у курсовій виставі)	
<i>Завдання</i>	<i>Бали</i>
Збір та робота з матеріалами про автора та п'єсу (історичні, політичні, економічні, побутові особливості епохи часів написання п'єси). Ідейно-тематичний та дієвий аналіз твору.	10
Підбір необхідної системи ляльки. Робота над створенням ляльки (ляльок).	10
Робота над роллю: - Визначення акторського надзавдання, надзавдання та наскрізної дії персонажа; етюди на тему сьогодення мого героя; - Характер та характерність. Акторські етюди на визначення “центру” персонажа та його характерних особливостей; - Пошуки пластичної виразності персонажа; - Робота над текстом.	50
Репетиційний період.	20
Презентація курсової роботи.	10
Усього	100

Кількість балів за видами завдань по семестрах

6-й семестр (Робота над роллю у переддипломній виставі)	
<i>Завдання</i>	<i>Бали</i>
Історія створення п'єси, коментарі автора, коментарі сучасників. Особливості епохи, яку відображено у п'єсі. Ідейно-тематичний та дієвий аналіз твору.	10
Робота над роллю: - Визначення акторського надзавдання, надзавдання та наскрізної дії персонажа; етюди на тему сьогодення мого героя; - Автор про персонаж. Цитати, коментарі – інших персонажів вистави, щодо мого персонажа. Акторські етюди; - Створення автобіографії персонажа. Характер та характерність. Акторські етюди на визначення “центру” персонажа та його характерних особливостей; - Пошуки мовної виразності. Робота над текстом.	40
Репетиційний період.	30
Підготовка реферату.	10
Презентація проєкту. Захист реферату	10
	100

Інклюзивне навчання

Навчальна дисципліна може викладатися для більшості студентів з особливими освітніми потребами.

Політика навчальної дисципліни

Викладання дисципліни відповідає вимогам Положення Харківського національного університету мистецтв імені І. П. Котляревського «Про академічну доброчесність» <http://num.kharkiv.ua/share/docs/normat/PolozhennyaAkademDobr>

[oc_hesnist.pdf](http://num.kharkiv.ua/share/docs/normat/KodeksAkademDobrochesnosti.pdf) та «Кодексу академічної доброчесності Харківського національного університету мистецтв імені І. П. Котляревського»
<http://num.kharkiv.ua/share/docs/normat/KodeksAkademDobrochesnosti.pdf>

Рекомендована література:

1. Барба Е. Паперове каное: путівник по театральній антропології: Пер. з англ. Микола Шкарабан. Львів: Літопис, 2001. 286 с.
2. Барнич М. Майстерність актора: техніка «обману»: навч. посіб. вид. 2-е випр. та доп. Київ : Ліра-К, 2016.
3. Барнич М. Психотехніка актора. Майстер-клас: монографія. – К. : Вид-во «Пінзель», ФОП Рябчий І. С., 2018.
4. Бодрова Т. Виробничо-практична підготовка студентів до діяльності у сфері мистецької освіти: актуальні аспекти / Т. О. Бодрова // Наукові записки. – Серія: Педагогічні науки. – Вип. 197, 2021. – С. 63-67.
5. Довлетова С. Особливості роботи над інсценованим твором. Актуальні проблеми музичного та театального мистецтва: мистецтвознавство, педагогіка та виконавство // Матеріали науково-методичної конференції. Вип. 3. Харків: ХДІМ, 2001. С. 181-185.
6. Довлетова С. До проблеми самостійної роботи студента над роллю у курсовій виставі. Проблеми взаємодії мистецтва, педагогіки та теорії і практики освіти // Збірник наукових праць. Вип. 8. Київ, 2002. С. 274-277.
7. Інютючкін О. Специфічні особливості елементів професійної техніки актора театру анімації. Культура України. 2011. № 33. С.12-16.
8. Кнебель М. Про дієвий аналіз п'єси і ролі. Львів, 2020. 92 с.
9. Лобанов А.П. Школа майстерності: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Харків: Федорко, 2012. 68 с.
10. Мар'яненко, І.О. Сцена, актори, ролі. К. : Мистецтво, 1964. 290 с.
11. Паві П. Словник театру. Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2006. 639 с.
12. Рубінський О. Методичні принципи виховання актора Харківської школи лялькарів. Культура України. 2010. №30. С. 136 -147.
13. Саксаганський, П. К. Моя праця над роллю [Електронна копія]. Електрон. текст. дані (1 файл : 2,10 Мб). — Київ : Мистецтво, 1937 (Луцьк: ВДОУНБ імені Олени Пчілки, 2018).
<https://elib.nlu.org.ua/object.html?id=9990>
14. Фесенко С. Особливості виховання актора-лялькаря. Проблеми взаємодії мистецтва, педагогіки та теорії і практики освіти, 2018. №51. С. 192-208.
15. Фесенко С. Школа лялькаря: від тренінгу до образу з лялькою / Посібник. Харків. нац. ун-т мистецтв імені І. П. Котляревського. 2019.

